

تحلیلی بر نقش عوامل طبیعی در توسعه گردشگری پایدار مناطق جنوبی مازندران (مطالعه موردی: بخش بند پی شهرستان بابل)

صدرالدین متولی*

دانشیار گروه جغرافیا، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی، نور، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۹/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱/۲۶

چکیده

امروزه توسعه گردشگری در تمامی عرصه‌ها، چه در سطح ملی و منطقه‌ای و چه در سطح بین‌المللی مورد توجه برنامه‌ریزان دولتی و خصوصی قرار گرفته است. طی شصت سال اخیر، گردشگری از رشد پیوسته‌ای برخوردار بوده، به طوری که به یکی از بخش‌های اقتصادی با رشد بالا در جهان تبدیل شده است. متأسفانه گردشگری در کشور ما و به‌ویژه بخش بند پی بابل علی‌رغم دارا بودن پتانسیل‌های متعدد من جمله طبیعی نتوانسته در توسعه اقتصادی مردم نقش قابل توجهی را به خود اختصاص دهد. هدف این پژوهش بررسی و تحلیل نقش توانمندی‌های طبیعی در توسعه گردشگری پایدار بخش بند پی بابل است. در پژوهش حاضر از بعد هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی - تحلیلی و میدانی که با روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی و ابزاری چون فیش، نقشه، GPS و پرسشنامه اطلاعات جمع آوری شده است. اطلاعات حاصله از طریق نرم‌افزار (SPSS) پردازش شده در نهایت از طریق آزمون T تک نمونه‌ای، آزمون همبستگی پیرسون و آزمون فریدمن مورد تحلیل قرار گرفته شده است. در بررسی توانمندی‌های طبیعی محدوده مورد مطالعه سه شاخص جاذبه‌های زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی، جاذبه‌های گیاهی و جانوری، جاذبه‌های اقلیمی مورد سنجش قرار گرفته است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که با توجه به مقایسه حد متوسط گویه‌های مورد ارزیابی در زمینه توانمندی‌های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بند پی با توجه به اینکه sig به دست آمده پایین‌تر از سطح آلفا ۰/۰۵ بوده، می‌توان استنباط کرد که بین توانمندی‌های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بند پی بابل رابطه معناداری وجود دارد و شاخص‌های جاذبه اقلیمی با میانگین رتبه ۳/۸۵، جاذبه گیاهی و جانوری با ۳/۴۶ و جاذبه زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی با ۲/۹۸ به ترتیب رتبه یک الی سه را در توسعه گردشگری پایدار منطقه مورد مطالعه به خود اختصاص داده‌اند.

واژگان کلیدی: توانمندی طبیعی، توسعه گردشگری پایدار، بخش بند پی شهرستان بابل.

مقدمه

واژه گردشگری به معنای مسافرت کردن، جابجایی، حرکت به سوی اهداف مختلف است. گردشگری مقوله‌ای بسیار پیچیده و متنوع همراه با ترکیبی از اجزای مختلف است و از این رو غالباً آن‌ها به صورت یک صنعت می‌شناسند. اولین

گردشگران کسانی بودند که به قصد فتح کردن سرزمین ملل مختلف مسافرت کردند، اما در قرن نوزدهم صنعت توریسم متولد شد گردشگری صنعتی شکوفاست که قادر به ایجاد اشتغال است، اقتصادهای محلی را بارور می‌کند و سطح زندگی را بالا می‌برد (گورانی، ۱۳۹۱:۲). پیشرفت‌های متنوع تکنولوژی قرن حاضر، موجبات پیشرفت ارتباطات، حمل و نقل، افزایش سرعت و آسایش نسبی مسافرت را در پی داشت که در نتیجه، انقلاب بزرگی در صنعت گردشگری به وجود آمد (زنگی‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۹:۴۰). گردشگری گسترده‌ترین صنعت خدماتی است، به یقین در سده آینده با سرعتی بیش از پیش از گذشته و امروز گسترش خواهد یافت و تردیدی نیست که همه کشورهای جهان در رقابتی تنگاتنگ در پی بهره‌گیری از مزایای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و به‌ویژه دریافت سهم بیشتری از درآمد و بالا بردن سطح اشتغال ناشی بهینه‌سازی این صنعت می‌باشند.

گردشگری یک صنعت نسبتاً ارزان ولی درآمدزا برای کشورهای دارای پتانسیل‌های گردشگری (تاریخی، طبیعی، تجاری و ...) است (پور قاضی و همکاران، ۱۳۹۳:۲). به‌علاوه گردشگری در سطح بالای اقتصادی و اجتماعی آن باعث شکوفا شدن ذوق، استعداد و ارتقای آموزش در همه زمینه‌ها می‌شود. کشوری که در صنعت گردشگری فعال می‌گردد می‌تواند میلیون‌ها گردشگر را به خود جلب کند. در کنار تولیدات انبوه صنعتی کم‌ارزش، در زمینه تولیدات هنری با کیفیتی عالی به مقدار کم و با ارزش زیاد نیز موفق می‌گردد (پاپلی یزدی، سقایی، ۱۳۸۵: ۹۸). گردشگری را می‌توان "صنعت سفید" نامید، زیرا برخلاف اغلب صنایع تولیدی، بدون آلوده‌سازی محیط‌زیست انسانی، زمینه‌ساز دوستی و تفاهم بین ملت‌هاست و صلح و صفا را برای مردم به ارمغان می‌آورد (محسنی، ۱۳۸۸: ۱۵۱). امروزه، اکثر شهرهای دنیا آن‌چنان جذابیتی را به دست آورده‌اند که هر ساله میزبان جمع کثیری از گردشگران داخلی و خارجی‌اند. (حاتمی نژاد، شریفی، ۱۳۹۴:۶۲) در مهر و موم‌های اخیر مناطق روستایی نیز در سطح دنیا پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای در فعالیت‌های گردشگری داشته‌اند.

با توجه به ویژگی بارز گردشگری روستایی به‌مثابه یکی از مردمی‌ترین اشکال گردشگری، می‌توان انتظار داشت که این صنعت، از یک‌سو، به رشد اقتصادی و تنوع فعالیت‌های روستایی و از سوی دیگر، سبب ایجاد اشتغال و درآمدزایی برای ساکنان روستاها شده است (غفاری، ترکی هرچگانی، ۱۳۸۸: ۱۱۴).

در این بین توجه به گردشگری پایدار که از نظر اکولوژیکی و بوم‌شناختی بی‌خطر، از نظر اقتصادی قابل اجرا و ممکن و از نظر اجتماعی قابل‌پذیرش باشد همواره مورد توجه برنامه‌ریزان و کارشناسان قرار دارد تا بتوان از این طریق از ظرفیت‌ها و توان‌های محیطی را به بهترین شکل استفاده نمود (Mcintyre, 2011, 74). به‌منظور دستیابی به گردشگری پایدار گام نخست شناسایی پتانسیل‌های و جاذبه‌های طبیعی همچنین موانع و محدودیت‌های توسعه توریسم دانست با آگاهی و شناخت استعدادها و توان‌های بالقوه و بالفعل در هر منطقه، امکان برنامه‌ریزی و پی‌بینی میسر خواهد شد (Holjevac, 2003, 58). چراکه محیط به‌عنوان یکی از ارکان اصلی جریان گردشگری محسوب می‌شود. از این‌رو گردشگری و محیط (در ابعاد انسانی و طبیعی) به‌طور متقابل به هم وابسته می‌باشند. محیط، بسیاری از جاذبه‌ها را شکل می‌دهد و پیشبرد توسعه گردشگری به کیفیت محیط مورد بازدید وابسته است. علاوه بر آن، اجرای پروژه‌های گردشگری

در مراحل مختلف همچون، انتخاب و تعیین محل، ایجاد امکانات دسترسی به محل‌های موردنظر، احداث هتل‌ها، مهیا کردن تأسیسات زیربنایی، همگی در رابطه با محیط بوده و توجه به ابعاد محیطی در پروژه‌های گردشگری همیشه در اولویت قرار دارد (میرابزاده، ۱۳۷۵، ۵۵). در سطح دنیا، توسعه پایدار در گردشگری به‌عنوان اکسیری در مقابل تهدید محیط‌زیست در نظر گرفته می‌شود. هدف اساسی توسعه پایدار در گردشگری ایجاد فرصت‌های اقتصادی، مزایای اجتماعی- فرهنگی و حفاظت از محیط‌زیست به‌عنوان یک عامل حیاتی مهم است (Nickerson & et al, 2016: 171) یکی از مسائل مربوط به توسعه گردشگری پایدار دیدگاه‌های مربوط به مفهوم آن است که از فردی به فرد دیگر متفاوت است از آنجایی که این مفهوم در مقیاس‌های جغرافیایی و فضایی و در طول دوره‌های زمانی به‌کاربرده می‌شود پیچیدگی آن افزایش می‌یابد بنابراین سیاست‌ها و رویه‌های مربوط به مقیاس جهانی ممکن است پیامدهای محلی ناخواسته را به دنبال داشته باشد و فعالیت‌های مربوط به مقیاس محلی می‌تواند باعث پیامدهای غیرقابل پیش‌بینی در سطح جهانی شود. (اقبال، ۱۴۰۰، ۵) پیچیدگی گردشگری پایدار می‌تواند ناشی از بسترهای مختلف مربوط به مکان‌های متفاوت باشد بنابراین رویکرد مربوط به این مفهوم در یک پارک ملی با یک محیط پر رفت و آمد مربوط به گردشگری انبوه فرق دارد (قدمی، ۱۳۹۴، ۱۰۱) با پی بردن به این واقعیت گردشگری اثرات مثبت و منفی دارد بر این اساس تلاش‌هایی در مقاصد گردشگری برای اطمینان از هماهنگ بودن رشد گردشگران ورودی با اصول توسعه پایدار صورت گرفته است این موضوع توسط شواهد پژوهشی که به رشد رفتار ضد پایداری در میان گردشگران پرداختند اثبات شده است (Paker & et al, 2014: 105). در ارتباط با موضوع پژوهش در سطح دنیا مطالعات متعددی صورت گرفته است که در ذیل به چند مورد از پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه اشاره می‌شود.

نگین عالی و لقمان صادقی (۱۴۰۰) در مقاله‌ای تحت عنوان ارزیابی میزان تأثیرگذاری عوامل مؤثر بر توسعه اکو توریسم در نواحی روستایی با مطالعه موردی مسیر گردشگری اورامانات به این نتیجه رسیدند که عوامل پتانسیل‌های بالقوه طبیعی تاریخی و فرهنگی با بار عاملی ۱۸,۳۱ رتبه اول را در بین عوامل مورد بررسی به خود اختصاص داده است. همچنین بیان نموده است که اکو توریسم نقش مهمی را می‌تواند در تحول نواحی محروم و منزوی غرب کشور در راستای توسعه ایفا نماید. معصومه ملاً نوروزی و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله‌ای با عنوان ارزیابی توانمندی محیطی برای توسعه پایدار گردشگری در شهرستان نیشابور به این نتیجه رسیدند که حدود معادل ۱۱/۱۴ درصد از مساحت این منطقه جهت توسعه توریسم گسترده قابل استفاده است. این بخش به‌صورت پراکنده در قسمت شمال، شرق و جنوب شهرستان نیشابور توزیع شده است. این در حالی است که توان توسعه توریسم متمرکز نیز در قسمت‌هایی از شمال، جنوب و شرق شهرستان وجود دارد.

- اسماعیل رضایی نژاد و همکاران (۲۰۲۱) در مقاله‌ای تحت عنوان نقش بوم گردی در توسعه پایدار با مطالعه موردی چالش‌های اکو توریسم در ایران به این نتیجه رسیدند که جغرافیای منحصربه‌فرد و تنوع پدیده‌های طبیعی سبب شد که ایران به‌عنوان پنجمین تنوع طبیعی حیاتی در سطح جهان شناخته شود اما هنوز برنامه‌ریزی برای استفاده از این

شرایط جهت توسعه گردشگری انجام نشده است و با چالش‌های متعدد اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی مواجه است.

- الکساندرا و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی تحت عنوان نقش منابع طبیعی در توسعه توریسم ادارات ساکنان در سوبوتیکا (شمال صربستان) به این نتیجه رسیدند که ساکنان به‌طور کلی از شرایط محیطی رضایت داشته و معتقدند که توسعه اکو توریسم باعث افزایش آگاهی مردم محلی و نیز حفاظت از مناطق می‌گردد.

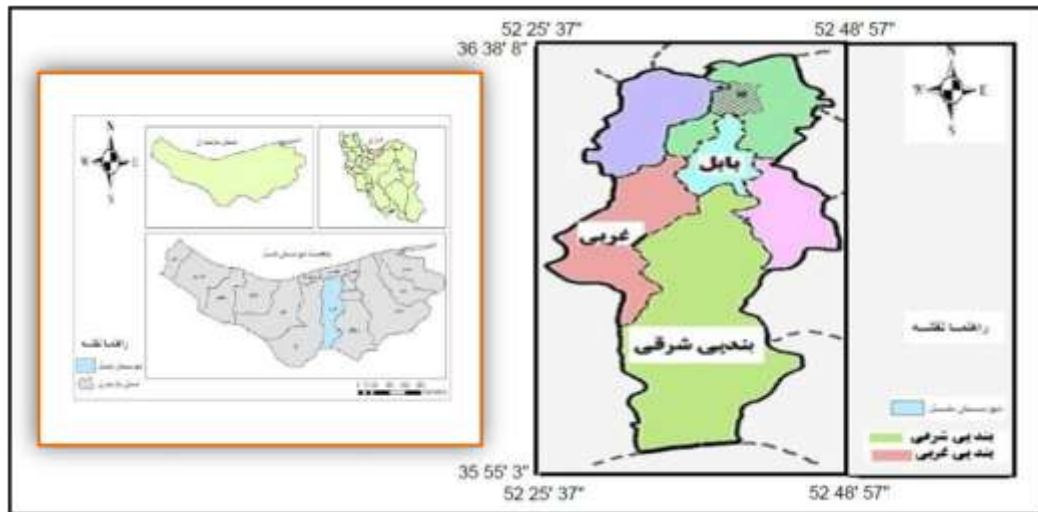
صنعت توریسم برای کشور ایران که اتکای شدیدی به درآمدهای حاصل از نفت داشته می‌تواند در جهت رهایی از معضلاتی همچون بیکاری، اقتصاد تک‌محصولی و غیره کمک قابل توجهی باشد. حسب مطالعات صورت گرفته متأسفانه، اهمیت تأثیرگذاری توریسم بر متغیرهای کلان اقتصادی کمتر مورد توجه قرار گرفته است (ابراهیمی، آل مرادچیدرقی ۱۳۹۰، ۲). کشور ایران جزء ۱۰ کشور اول جهان از لحاظ جاذبه‌های گردشگری و جزء سه کشور اول جهان از لحاظ تنوع صنایع دستی است (زنگی‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۵، ۱). حوضه‌های رودخانه‌ای از گذشته‌های دور به‌عنوان بستری جهت شکل‌گیری تمدن‌ها بزرگ بوده و امروزه نیز با رشد فزاینده جمعیت و آلودگی شهرها به‌عنوان محیط پاک و آرام، پذیرای حجم عظیمی از مسافرانی است که جهت گذران اوقات فراغت از خانه‌هایشان بیرون می‌آیند. در این میان مناطق شمالی کشور به خصوص حوضه‌های رودخانه‌ای استان مازندران از تنوع طبیعی بالایی نسبت به دیگر مناطق ایران برخوردارند (شهماری اردجانی، ۱۳۸۶: ۹۴)، همچنین شمال ایران با حدود ۲۶۰ کیلومتر ساحل در شرایط بسیار مناسبی برای رونق گردشگری ساحلی دارد (متولی و همکاران، ۱۳۹۹، ۱۶۲). استان مازندران با توجه به توانمندی‌های متعدد طبیعی (چون دریای خزر، جنگل، آب‌وهوای معتدل، رودخانه‌ها و غیره) نقش مؤثری در جذب گردشگرهای داخلی و خارجی دارد (راز جویان، ۱۳۹۹، ۱۲۷) بخش بندپی (شرقی و غربی) از توابع شهرستان بابل محسوب می‌شوند که در جنوب شهرستان واقع شده و دارای جاذبه‌های طبیعی و گردشگری بسیاری است که عموماً بیشتر آن‌ها ناشناخته هستند. بندپی با دارا بودن سه نوع آب‌وهوای کوهستانی، کوهپایه‌ای و جلگه‌ای و همچنین توانایی‌های زیادی در زمینه منابع طبیعی و نیروی انسانی و جاذبه‌های گردشگری طبیعی و انسانی (تاریخی، مذهبی، اکو توریسم و غیره) جا برای سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و دولتی را دارا می‌باشد. هدف کلی این پژوهش شناسایی توانمندی‌های طبیعی گردشگری بخش بندپی بابل مازندران و توسعه گردشگری پایدار آن است. بر این اساس در این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال خواهیم بود که توانمندی‌های طبیعی در توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی بابل چه تأثیری دارد؟

داده‌ها و روش‌ها

منطقه مورد مطالعه

شهرستان بابل از شمال به شهرستان بابلسر، از جنوب به رشته‌کوه‌های البرز و شهرستان دماوند، از غرب به شهرستان آمل و از شرق به شهرستان قائم‌شهر و سوادکوه و سیمرغ مرتبط است که مرکز آن شهر بابل است که در موقعیت جغرافیایی بین ۳۵ درجه و ۵۵ دقیقه ۳ ثانیه تا ۳۶ درجه و ۳۸ دقیقه و ۸ ثانیه عرض شمالی و بین ۵۲ درجه و ۲۵

دقیقه و ۳۷ ثانیه تا ۵۲ درجه و ۴۸ دقیقه و ۵۷ ثانیه طول شرقی قرار دارد. مساحت شهرستان بابل حدود ۱۵۷۸/۱ کیلومترمربع بوده و در ۲۱۰ کیلومتری شمال شرقی تهران واقع شده است. مطابق با سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، جمعیت این شهرستان برابر با ۵۳۱۹۳۰ نفر است که پرجمعیت‌ترین شهرستان استان مازندران می‌باشد. محدوده مورد مطالعه بخش‌های بندپی شرقی و غربی این شهرستان است که در جنوب شهرستان واقع شده است (شکل ۱) و دارای توپوگرافی، پوشش گیاهی و ویژگی‌های طبیعی منحصر به فرد و بسیار جذاب می‌باشد.

مأخذ: متولی و همکاران (۱۴۰۰)

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-تحلیلی و میدانی است. روش گردآوری اطلاعات نیز به صورت کتابخانه‌ای و میدانی از طریق پرسشنامه در قالب طیف لیکرت طراحی گردید جامعه آماری پژوهش، شهروندان شهرستان بابل می‌باشند حجم نمونه آماری در این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۹ نفر و کارشناسان ۲۵ نفر در نظر گرفته شد. روایی ابزار سنجش به صورت روایی محتوایی با کسب نظر از اساتید و کارشناسان مورد تأیید قرار گرفت. در این پژوهش پایانی پرسشنامه با استفاده از روش اندازه‌گیری آلفای کرونباخ محاسبه شده است. بر اساس ضریب به دست آمده برابر ۰/۷۴، بالاتر از ۰/۷ نشان می‌دهد پرسشنامه از نظر پایایی در سطح مناسب برخوردار می‌باشد. اطلاعات حاصله در نرم‌افزار SPSS پرداخته شده که نتایج حاصله از طریق آزمون T تک نمونه‌ای، آزمون همبستگی پیرسون و آزمون فریدمن مورد تحلیل قرار گرفته است.

به منظور پاسخگویی به سؤال پژوهش سه شاخص ((الف-جاذبه‌های زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی، ب-جاذبه‌های گیاهی و جانوری ج-جاذبه‌های اقلیمی)) مورد سنجش قرار گرفته شده است.

بحث و یافته‌ها

با توجه به نتایج به دست آمده از تحقیق از بین پاسخگویان به سؤالات پرسشنامه در بین شهروندان در حدود ۶۴ درصد را مردان و ۳۶ درصد از آن‌ها زنان تشکیل داده‌اند و همچنین از بین پاسخگویان به سؤالات پرسشنامه در بین کارشناسان در حدود ۸۴ درصد را مردان و ۱۶ درصد را زنان تشکیل داده‌اند که می‌توانیم در جدول (۱) و شکل‌های (۲) و (۳) مشاهده نمائیم.

جدول ۱: تعداد فراوانی جنسیتی پاسخگویان

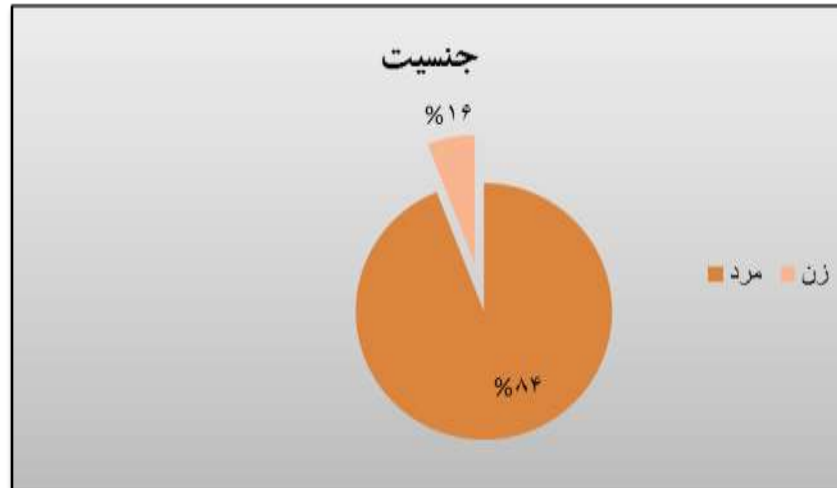
ردیف	پاسخگویان	جنسیت	تعداد پاسخگویان	درصد فراوانی
۱	شهروندان	مرد	۲۴۸	۶۴
۲		زن	۱۴۱	۳۶
۳	مجموع		۳۸۹	۱۰۰
۴	کارشناسان	مرد	۲۱	۸۴
۵		زن	۴	۱۶
۶	مجموع		۲۵	۱۰۰

مأخذ: نگارنده

مأخذ: نگارنده (۱۴۰۱)

شکل ۲: درصد جنسیتی شهروندان

مأخذ: نگارنده (۱۴۰۱)

شکل ۳: درصد جنسیتی کارشناسان

بر اساس نتایج به دست آمده از تحقیق (جدول شماره ۲)، با توجه به اینکه مقدار p.value پایین تر از مقدار آلفا (۰/۰۵) در شاخص‌هایی چون؛ زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی (نوع سنگ، چشمه‌های معدنی، رودخانه‌های پرآب و دائمی، وجود تالاب‌ها، وجود آبشارها، چشم‌اندازهای زیبا)، جاذبه‌های گیاهی و جانوری (مراتع و باغات سرسبز، تنوع گیاهی، داروهای گیاهی، جنگل سرسبز و بکر با درختانی چون ممرزو راش، وجود حیوانات آبی، گونه‌های جانوری اهلی و وحشی، پرندگان) جاذبه‌های اقلیمی (آب‌وهوای مطبوع و مناسب، وجود بارش باران و برف، دمای هوا، مه زمینی و غیره) است و نیز با توجه به مقایسه حد متوسط گویه‌های مورد ارزیابی در زمینه توانمندی‌های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی (sig به دست آمده پایین تر از سطح آلفا ۰/۰۵ بوده) می‌توان استنباط کرد که بین توانمندی‌های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی بابل رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۲: سطح معناداری بین توانمندی‌های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی بابل

سطح معناداری	حد متوسط	میانگین وضع موجود	اماره t	شاخص	
۰/۰۰۰	۱۸	۲۴/۷۰	۳/۲۶	شهروندان	جاذبه‌های زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی
۰/۰۰۲	۱۸	۲۱/۲۹	-۲/۱۱	کارشناسان	
۰/۰۰۰	۱۸	۲۱/۰۳	۱/۵۷	شهروندان	جاذبه‌های گیاهی و جانوری
۰/۰۰۰	۱۸	۱۹/۸۹	۱/۶۵	کارشناسان	
۰/۰۰۰	۲۱	۲۴/۷۳	۲/۲۷	شهروندان	جاذبه‌های اقلیمی
۰/۰۰۰	۲۱	۲۵/۲۱	۱/۹۵	کارشناسان	
۰/۰۰۰	۵۷	۶۶/۲۵	-۴/۶۸	شهروندان	توانمندی‌های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار
۰/۰۰۰	۵۷	۵۹/۱۲	۵/۱۰	کارشناسان	

مأخذ: نگارنده (۱۴۰۱)

بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون، بین توانمندی‌های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی بابل با توجه به شاخص‌های مطرح شده نشان از یک نوع همبستگی مستقیم معنادار است؛ که می‌توانیم در جدول (۳) این مدعا را مشاهده نماییم.

جدول ۳: ارتباط معنادار بین متغیرهای پژوهش در توسعه گردشگری پایدار

		جاذبه‌های زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی	جاذبه گیاهی و جانوری	جاذبه‌های اقلیمی
جاذبه‌های زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی	Pearson Correlation	۱	**۹۸۲	**۵۴۱
	Sig. (2-tailed)		..۰۰۳	..۰۰۷
	تعداد	۳۸۹	۳۸۹	۳۸۹
جاذبه گیاهی و جانوری	Pearson Correlation	..**۹۸۲	۱	..۶۵۸
	Sig. (2-tailed)	..۰۰۳		..۰۰۰
	تعداد	۳۸۹	۳۸۹	۳۸۹
جاذبه‌های اقلیمی	Pearson Correlation	..**۵۴۱	..۶۵۸	۱
	Sig. (2-tailed)	..۰۰۷	..۰۰۰	
	تعداد	۳۸۹	۳۸۹	۳۸۹

مأخذ: نگارنده (۱۴۰۱)

رتبه‌بندی جاذبه‌های طبیعی

از آنجایی که احتمال به دست آمده از ۰/۰۵ کمتر است، پس می‌توان گفت وضعیت شاخص‌های توانمندی‌های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی بابل یکسان نبوده و به ترتیب میانگین جدول (۴) می‌باشد. بر اساس رتبه‌بندی در جدول، اولویت اول مربوط به جاذبه‌های اقلیمی و آبی، اولویت دوم جاذبه‌های گیاهی و جانوری، اولویت سوم جاذبه‌های زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی است.

جدول ۴: رتبه بندی مؤلفه های توانمندی های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی بابل

رتبه	سطح معناداری	درجه آزادی	مجذور کای	متوسط رتبه	مؤلفه های طبیعی
۳	۰/۰۰۰	۳	۱۲۸/۴۱	۲/۹۸۱	جاذبه های زمین شناسی و ژئومورفولوژی
۲				۳/۴۵۷	جاذبه های گیاهی و جانوری
۱				۳/۸۵۲	جاذبه های اقلیمی

مأخذ: نگارنده (۱۴۰۱)

نتیجه گیری

پیشرفت فناوری در قرن بیست و یک سبب شده است تا وقت انسان بیش از پیش آزاد گردد و زمان بیشتری را صرف اوقات فراغت خود نماید. در واقع این قرن را باید عصر صنعت گردشگری نام نهاد. به دلیل زیرساخت های فناوری، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایجاد شده در قرن بیست و یکم، پدیده گردشگری یک واقعیت اجتناب ناپذیر در رفتار و عمل انسان برای ارضای روح کنجکاو او خواهد بود. سفر به دیگر نقاط دنیا چه به صورت حقیقی و واقعی و چه به صورت مجازی با انگیزه های مختلف جزء ملزومات زندگی قرن بیست و یکم و شکل دهنده جریانی است که مرزهای ملی و بین المللی را در نوردیده و رویکردی فراتر از دولت و ملت به خود گرفته است. ارزیابی توان محیط زیست جهت توسعه پایدار گردشگری (چه توان اکولوژیکی، چه توان اقتصادی و اجتماعی آن) لازم و ضروری است به ویژه زمانی که انسان قصد استفاده از زمین، برای کاربری های کشاورزی، مرتع داری، جنگل داری، پارک داری (حفاظت، توریسم)، آبیاری پروری، امور نظامی و مهندسی و توسعه شهری، صنعتی و روستایی دارد. یافته های پژوهش نشان داد که از بین پاسخگویان به سؤالات پرسشنامه در بین شهروندان در حدود ۶۴ درصد را مردان و ۳۶ درصد از آن ها زنان تشکیل داده اند و همچنین از بین پاسخگویان به سؤالات پرسشنامه در بین کارشناسان در حدود ۸۴ درصد را مردان و ۱۶ درصد را زنان تشکیل داده اند با توجه به آزمون t و مقایسه حد متوسط گویه های مورد ارزیابی در زمینه توانمندی های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی از آنجائی که sig به دست آمده پایین تر از سطح آلفا ۰/۰۵ بوده لذا می توان استنباط کرد بین توانمندی های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی بابل رابطه معناداری وجود دارد؛ که از این لحاظ با نتایج پژوهش رفعت شهرداری (۱۳۸۶) و نگین عالی و لقمان صادقی (۱۴۰۰) همخوانی دارد. همچنین بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون، بین توانمندی های طبیعی و توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی بابل با توجه به شاخص های مطرح شده نشان از یک نوع همبستگی مستقیم معنادار می باشد. از آنجائی که احتمال به دست آمده از ۰/۰۵ کمتر است، می توان گفت رتبه اثرگذاری شاخص های توانمندی های طبیعی بر توسعه گردشگری پایدار بخش بندپی بابل یکسان نیست با توجه به نتیجه حاصله، رتبه اول را جاذبه های اقلیمی با میانگین رتبه ای ۳/۸۵۲، رتبه دوم را جاذبه های گیاهی و جانوری با میانگین رتبه ۳/۴۵۷، رتبه سوم را جاذبه های زمین شناسی و ژئومورفولوژی با میانگین رتبه ای ۲/۹۸۱ به خود اختصاص داده اند. نتایج حاصله با توجه به راست آزمایی صورت گرفته به صورت میدانی نیز قابلیت

تأیید را دارا است. از آنجایی که با دور شدن از خط ساحل، ارتفاع افزایش و در نتیجه دما کاهش پیدا می‌کند مکان مناسبی را در زمستان برای گردشگری زمستانی ایجاد می‌نماید و در تابستان به دلیل خنکی هوا و دور شدن از شرایط حاد شرعی نواحی ساحلی، آسایش اقلیمی را برای ساکنین و گردشگران به همراه دارد.

منابع

- ۱- ابراهیمی، محسن. آل مراد جیدرقی، محمود (۱۳۹۰): بررسی ارتباط علی بین توریسم و درآمد سرانه خانوارهای شهری در ایران. اولین کنفرانس اقتصاد شهری مشهد.
- ۲- اقبالی مرضیه و همکاران (۱۴۰۰): بررسی تأثیر ابعاد اجتماعی تاب‌آوری شهری بر توسعه پایدار گردشگری مطالعه موردی شهر محمودآباد، فصل‌نامه گردشگری شهری، دوره ۸، شماره ۳، صص ۱۶-۱.
- ۳- پاپلی‌یزدی، محمدحسین، سقایی مهدی (۱۳۸۵): گردشگری (ماهیت و مفاهیم)، چاپ اول، تهران، انتشارات سمت.
- ۴- پور قاضی، جواد مهدی و همکاران (۱۳۹۳): بررسی توانمندی‌های محیطی شهرستان آذرشهر به‌عنوان دومین ژئوپارک ایران. فصلنامه انسان و محیط‌زیست، دوره دوم، شماره ۳، صص ۱۳-۱؛
- ۵- حاتمی نژاد، حسین، شریفی، امیر (۱۳۹۴): بررسی نقش گسترش گردشگری شهری بر توسعه پایدار شهری نمونه موردی شهر سمنجان گردشگری شهری، دوره ۲، شماره ۱، صص ۷۴-۶۱؛
- ۶- رازجویان مهدی، متولی صدرالدین، جانباز قبادی غلامرضا (۱۳۹۹): ساماندهی کاربری‌های اراضی ساحلی به‌منظور توسعه گردشگری شهری (مطالعه موردی: شهر سرخ‌رود)، نشریه تحقیقات کاربردی در جغرافیا، دوره ۲۰، شماره ۵۷، صص ۱۴۵-۱۲۵
- ۷- زنگی‌آبادی، علی (۱۳۸۹): تحلیلی بر وضعیت امکانات و تسهیلات گردشگری استان کردستان از دید گردشگران. فصل‌نامه علمی پژوهشی جغرافیای انسانی، سال دوم، شماره ۴، صص ۵۶-۳۹؛
- ۸- زنگی‌آبادی علی، محمدی جمال، زیرک باش دیبا (۱۳۸۵): تحلیل گردشگری داخلی شهر اصفهان، مجله جغرافیا و توسعه، سال چهارم، شماره ۸، صص ۱۵۶-۱۳۱
- ۹- شهرداری اردجانی، رفعت (۱۳۸۶): شناخت توان‌های طبیعی حوضه شفا رود گامی جهت توسعه اکو توریسم مجله سرزمین، سال چهارم، شماره ۱۶، صص ۱۰۶-۹۳؛
- ۱۰- قدمی محسن (۱۳۹۴): آسیب‌شناسی چالش‌های توسعه پایدار گردشگری، مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال ۸۶، شماره ۱، صص ۹۷-۸۵
- ۱۱- گورانی، آکو (۱۳۹۱) بررسی توانمندی‌های طبیعی و اکوتوریسمی و عوامل محدود کننده جذب گردشگری شهرستان مریوان. <http://geomarivan.blogfa.com/post/28>
- ۱۲- عالی‌نگین و صادقی لقمان (۱۴۰۰)، ارزیابی میزان تأثیر عوامل مؤثر بر توسعه اکو توریسم در نواحی روستایی با مطالعه موردی مسیر گردشگری اورامانات، فصلنامه مسکن و روستا، جلد ۴۰، شماره ۱۷۴، صص ۲۸-۱۵.
- ۱۳- غفاری، سید رامین، ترکی هرچگانی، معصومه (۱۳۸۸) نقش گردشگری در توسعه اجتماعی - اقتصادی مناطق روستایی استان چهارمحال و بختیاری مطالعه موردی بخش سامان فصل‌نامه روستا و توسعه، سال ۱۲، شماره ۲، صص ۱۲۶-۱۱۳؛
- ۱۴- متولی صدرالدین، رازجویان مهدی، جانباز قبادی غلامرضا، سنجش اهمیت و عملکرد شاخص‌های مدیریت یکپارچه گردشگری در ساحل شهر سرخ‌رود، مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، دوره ۹، شماره ۳، صص ۱۷۵-۱۶۱؛
- ۱۵- متولی صدرالدین و همکاران، (۱۴۰۰)، شناسایی نقاط امن در برابر زلزله با رویکرد پدافند غیرعامل در راستای توسعه پایدار اجتماعی (نمونه موردی: شهر بابل)، فصل‌نامه آمایش محیط، انتشار آنلاین
- ۱۶- محسنی، رضا علی (۱۳۸۸): گردشگری پایدار در ایران کارکردها، چالش‌ها و راهکارها. مجله علمی پژوهشی فضای جغرافیایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر. سال نهم. شماره ۲۸، صص ۱۷۱-۱۴۹؛

- ۱۷- ملانوروزی معصومه، نوری سید هدایت ا...، کلالی مقدم ژیلا (۱۳۹۹): ارزیابی توانمندی محیطی برای توسعه پایدار گردشگری در شهرستان نیشابور، مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، دوره ۹، شماره ۳، صص ۱-۲۵
- ۱۸- میراب زاده، پرستو (۱۳۷۵): ارزیابی پیامدهای زیست‌محیطی توسعه توریسم، نشریه محیط‌زیست، دوره ۸، شماره ۹، صص ۵۴-۶۲.

- 19 Aleksandra,V & Et Al(2018): The Role Of Natural Resources In The Ecotourism Development-Residents' Perceptions In Subotica (Northern Serbia), The Central European Journal Of Regional Development And Tourism,10(2),Pp112-123
- 20- Holjevac, A. I. (2003): A Vision Of Tourism And The Hotel Industry In The 21st Century, Hospita Lity Management, Vol. 22.
- 21- Rezaeinejad.I & Khaniwadekar. A, (2021): The Role Of Eco-Tourism In Sustainable Development: Case Study Eco-Tourism Challenges In Iran, E3S Web Conf, International Conference "Ecological Paradigms Of Sustainable Development: Political, Economic And Technological Dimension Of Biosphere Problems" (EPSD 2021), Vol00 311.
- 22- McIntyre G. (2011): Sustainable Tourism Development Guide For Local Planners.World Tourism Organization, (2012) Indicators Of Sustainable Development For Tourism Destinations A Guidebook, World Tourism Organization, Madrid.
- 23- Nickerson, N. P. & Jorgenson, J & Boley, B. B (2016): Are Sustainable Tourists A Higher Spending Market? Tourism Management, 54.Vol, Pp170- 177
- 24- Packer, J & Ballantine, R & Hughes, K (2014): Chinese And Australian Tourists Attitudes To Natur, Animals And Environmental Issues: Implications For The Design Of Nature-Based Tourism Experiences Tourism Managemen, Vol 44, Pp. 101-107.